

Handlingsplan budgetavvikelse socialförvaltningen

Juni 2026

Socialnämnden beslutar 2026-06-17 om följande åtgärder för att minska det prognosticerade budgetunderskottet:

- Handläggare vuxen-ej tillsatt
- Hemteam/Lås och larm- liten effekt 2026, full effekt 2027
- Samordnare, glapp 4 månader
- MAS, glapp 2,5 månader
- MAR, glapp 2 månader
- Restriktivitet med vikarieanvändning
- Översyn av scheman vid särskilt boende
- Skapa förutsättningar för att nyttja resurspass

Aktuell budgetavvikelsen per 30/4 uppgår till -13,0 mnkr.

Årets underskott beror till stor del av två delar:

- Hemtjänsten/Säbo
Kommande underskott har varit välkänt under att antal år där socialnämnden kommunicerat tydligt genom äskanden i budget att pengarna till hemtjänsten inte är tillräckliga. Anledningen till att verksamheten klarat sig inom ram har varit på grund av finansiering via ett prestationsbaserat statsbidrag, som efter år 2025 var förbrukat. En del beror på att det utförs mer hemtjänsttimmar än vad som finns i budget. Till och med mars har det utförts ca 700 timmar mer vilket motsvarar ca 1,4 mnkr på helår.
En annan del i underskottet beror på att varje utförd timme i hemtjänsten är för lågt finansierad. Det genomfördes hösten 2025 en liten utredning av detta genom Johan Bokinge. Kostnaden då redovisades till ca 800 kr per utförd timme vilket ligger väl i linje med vad övriga kommuner i länet kommit fram till. I Habo finansieras varje utförd timme med 552 kr. Detta motsvarar ca 3,0 mnkr på helår. Differensen däremellan är en stor del av förklaringen till det redovisade underskottet. Denna differens har funnits under en längre tid utan att någon tydlig utredning gjorts.

Det finns ytterligare delar inom äldreomsorgen som påverkar resultatet och det är även att Linden öppnat från 1/5 och där saknas det finansiering.

Det finns även en placering inom säbo som är ofinansierad.

- Placeringar inom funktionshinderomsorgen
Vi har länge sett att behoven inom funktionshinderomsorgen ökar, inte så mycket i antal, men i komplexa behov. En mindre kommun så som Habo har inte själv möjlighet att ha en gruppbostad för varje kategori av människa. Det vi i dag gör är att det på de två gruppbostäderna som finns bor personer med helt varierande funktionshinder. Här har bedömning gjorts att det finns kompetens och att det är möjligt att, utifrån behoven, få dem tillgodosedda inom ramen för vår egen verksamhet. De externa placeringar som nämnden behövt göra under 2025 handlar om personer med komplexa behov där såväl kompetens hos medarbetare och utrymmen i bostäder saknas. Att utbilda nuvarande medarbetare i den omfattningen är inte realistiskt då det blir för många arbetsområden för varje medarbetare, kunskapen blir då ytlig och kvalitén låg. Detta beräknas kosta ca 6,0 mnkr mer än budget.

Det har genomförts en genomlysning av Ensolution kring kostnad per brukare (KPB) med basår 2025. Denna rapport riktar sig till äldreomsorgen och berör särskilt- och ordinärt boende samt korttidsverksamheten. Rapporten presenterades i slutet på maj månad. Utredningen visar att kostnaden för verksamheten överstiger referenskostnaden med 22 mnkr för år 2025. Det har funnits differenser i många år utan att någon direkt utredning gjorts kring vad det beror på.

Det finns flera delar i resultatet som kommer att belysas och som kommer ge effekt längre fram, troligtvis kommer effekter av detta tidigast under 2027.

Nyckeltalen för hemtjänstens effektivitet och produktivitet visar på goda resultat. Det innebär att verksamheten har ett väl fungerade resursutnyttjande, både i planeringen och i utförande. Sammantaget visar analysen att utmaningarna inte främst finns i utförarverksamheten.

Habo behöver se över sin LOV ersättning för att ersätta utifrån rätt förutsättningar. Habo överskrider sin budget/ersättning med ca 7 mnkr (dag-verksamheten). Trots detta har verksamheten en god produktivitet (kostnad per utförd timme) som är nivå med KPB snittet för andra kommuner.

Underlaget för LOV – ersättningen togs fram för flera år sedan och har därefter främst räknats upp årligen. Det finns nu behov av att göra ett omtag och se över

beräkningsgrunden för att säkerställa att ersättningen utgår från aktuella förutsättningar.

För att komma åt kostnadsutvecklingen inom hemtjänst behöver en utredning göras för att förstå varför man inom hemtjänst har så stor konsumtion för sina äldre. Habo ger mer insatser till sin äldre jämfört med andra kommuner där man från start har en låg andel. Det är detta som i grunden driver kostnader inom hemtjänsten

Habo har lägre konsumtion av särskilt boende jämfört med andra kommuner, men har en högre medelkostnad per brukare. Detta förklaras av en högre styckkostnad per dygn. Det finns potential att effektivisera verksamheten, där goda förutsättningar redan finns genom att avdelningarna är samlokaliserade. En fördjupad utredning rekommenderas för att identifiera vilka åtgärder som kan bidra till en effektivare resursanvändning.

I dagsläget saknas boendeformen trygghetsboende, som kan fungera som ett mellansteg före särskilt boende. Ett trygghetsboende kan möta behov kopplat till otrygghet/ensamhet m.m. hos brukare som i dagsläget söker sig till särskilt boende. Samtidigt kan boendeformen bidra till att minska trycket på särskilt boende, då den kan erbjuda ett mer behovsanpassat stöd och är en mer kostnadseffektiv lösning. Om detta är aktuellt behöver en vidare utredning göras.

Det har varit ett högt tryck på korttiden under 2025 och konsumtionen har varit hög. Vistelsen på korttiden ligger över snittet, brukare bor längre på korttiden. Detta kan bero på att man väntar på särskilt boende plats. Det kan finnas utmaningar med planeringen inför hemgång. Sannolikt behövs detta utredas närmare.

Utifrån dessa rekommendationer så behöver förvaltningen ha en plan hur det fortsatta arbete ska fortlöpa. Det kommer inte vändas under 2026, men det måste finnas en tydlig plan för åren 2027-2028.

I detta arbete finns det flera delar som behöver genomlysas

- Hur fattas beslut och hur följs de upp
- Finnas tydligare plan för de som beviljas korttidsbeslut
- Hög konsumtion av hemtjänst behöver utredas
- Hemtjänst-Säbo, var går brytgränsen när säbo blir billigare (överkostnad)
- Revidera riktlinjer utifrån myndighetsutövning socialtjänstlagen
- Genomlysning av resursfördelningsmodellen i säbo-årsarbetare per plats